

ГИЙОМ АПОЛИНЕР ИСТОРИЯТА И ПРИКЛЮЧЕНИЯТА НА БАРОН Д'ОРМЕЗАН

Превод от френски: Мария Коева, 1985

chitanka.info

1. ЕКСКУРЗОВОДЪТ

От петнадесетина години не бях виждал Д'Ормезан — мой съученик от колежа. Знаех само, че след като бе натрупал и пропилял значително богатство, сега развеждаше чужденци из Париж.

Един ден го срещнах пред някакъв голям хотел на централен булевард. Беше захапал пура и търпеливо чакаше клиенти.

Той пръв ме позна и ме спря, когато минавах край него. Виждайки, че лицето му нищо не ми говори, порови из джобовете си и ми подаде визитна картичка, на която пишеше: „Барон Иняс д'Ормезан“. Стиснах го в прегръдките си и без да се учудвам на несъмнено скорошната му благородническа титла, го запитах дали работата върви и дали чужденците кълват тази година.

— Да не би да ме мислите за екскурзовод — възкликна той възмутен, — за обикновен екскурзовод?

— Смятах, че... — смънках аз — бяха ми казали...

— Дрън-дрън! Тези, които са ви го казали, са се пошегували. Приличате ми на човек, който пита известен художник дали бояджийството върви добре. Аз съм човек на изкуството, драги приятелю — нещо повече, аз сам изобретих своето изкуство и единствен го упражнявам.

— Ново изкуство! Виж ти, по дяволите!

— Не се подигравайте — каза той строго, — говоря съвсем сериозно.

Извиних се и той продължи със скромнен израз:

— Изучил съм всички изкуства и ги владее до съвършенство, но всички художествени поприща се оказаха вече пренаселени. Отчаях се, че някога ще си създам име като художник, и изгорих всичките си картини. Отказах се от поетическите лаври и накъсах около сто и петдесет хиляди стиха. След като по този начин си утвърдих свобода в естетиката, измислих ново изкуство въз основа на Аристотеловия перипатетизъм. Нарекох това изкуство „амфиония“ по името на

Амфион^[1], който притежавал странна власт над камъните и различните градивни материали, използвани при строежа на градовете.

Впрочем тези, които се занимават с амфиония, ще се наричат „амфиони“.

Като ново изкуство, то се нуждаеше от нова муза, но, от друга страна, аз сам бях създател на това изкуство и следователно негова муза, така че чисто и просто присъединих към групата на деветте сестри своето собствено олицетворение в женски образ под името баронеса Д'Ормезан. Нека добавя, че съм ерген, така че нямах никакви задръжки да увелича на десет броя на музите, като в това се придържах към законите на моята страна по отношение на десетичната система.

А сега, след като, вярвам, ясно ви изложих историческите корени и митологическите предпоставки на амфионията, искам да ви изясня и самата нея.

Инструментът на това изкуство и неговата материя са даден град, от който трябва да се обходи определена част, така че да се пробудят в душата на амфиона или на любителя чувства, произтичащи от досега с прекрасното и възвишеното, както това става при музиката, поезията и прочее.

За да се съхранят композициите, сътворени от амфиона, и да могат те отново да се изпълняват, той ги отбелязва върху карта на града посредством линия, обозначаваща съвсем точно пътя, който трябва да се следва. Тези композиции, тези поеми, тези амфионични симфонии се наричат „антиопей“ в памет на Антиопа, майката на Амфион.

Що се отнася до мен, аз упражнявам амфионията в Париж.

Ето една антиопея, която композирах точно тази сутрин. Озаглавих я „Pro Patria“^[2]. Както сочи наименованието, тя е предназначена да вдъхва възторг и патриотични чувства.

Тръгва се от площад Сент Огюстен, където се намират една казарма и статуята на Жана д'Арк. После се продължава по улица Ла Пепиниер, улица Сен-Лазар, улица Шатодюн до улица Лафит, където се прави поклонение пред банката „Ротшилд“. Връщането е по централните булеварди до църквата „Ла Мадлен“. Възвишените чувства се разпалват пред Камарата на депутатите. Министерството на корабоплаването, край което се минава, създава високо мнение за

националната отбрана, а след това се продължава нагоре по Шанз-Елизе. Изключително затрогващо действа извисилият се силует на Триумфалната арка. Пред купола на Дома на Инвалидите^[3] очите се насълзяват. Бързо се завива по авеню Марини, за да се съхрани този възторг, който достига връхната си точка пред Елисейския дворец.

Не крия от вас, че тази антиопея би била по-лирична и по-величава, ако можеше да завърши пред двореца на някой крал. Но какво да се прави? Нещата и градовете трябва да се приемат такива, каквито са.

— Но — казах аз със смях — аз всеки ден се занимавам с амфиония. Та това си е просто разходка...

— Точно така, господин Журден! — възкликна барон Д'Ормезан. — Занимавали сте се с амфиония, без сам да знаете.

В този момент група чужденци излезе от хотела. Баронът се завтече към тях и им заговори на техния език. После ме привика:

— Както виждате, аз съм полиглот. Хайде, елате с нас. Ще изпълня пред тези туристи съкратена антиопея, нещо като амфионичен сонет. Това е една от композициите, които ми носят най-много печалба. Нарича се „Лутеция“^[4] и с цената на известни волности — не поетически, а амфионични — успявам да покажа изцяло Париж за половин час.

Туристите, баронът и аз се качихме на втория етаж на омнибуса с маршрут Ла Мадлен — Бастилията. Когато минахме пред Операта, барон Д'Ормезан я посочи и я назова гласно, сетне добави, показвайки филиала на „Контоар д'Есконт“^[5]:

— Люксембургският дворец, Сенатът.

Пред „Льо Наполитен“^[6] прочувствено изрече:

— Френската академия.

„Креди Лионе“^[7] обяви за Елисейския дворец и продължавайки все в този дух, когато стигнахме Бастилията, бе показал най-значителните музеи, Парижката Света Богородица, Пантеона, Ла Мадлен, универсалните магазини, министерствата и домовете на живите и мъртвите ни знаменитости — с една дума, всичко, което един чужденец трябва да види в Париж. Слязохме от омнибуса. Туристите

щедро платиха на барон Д'Ормезан. Бях удивен и му го казах. Той скромно ми поблагодари и се поделихме.

След известно време получих писмо от затвора Френ. Бе подписано от барон Д'Ормезан:

„Драги приятелю — ми пишеше човекът на изкуството, — бях композирал антиопея, озаглавена «Златното руно». Изпълних я една сряда вечер. Тръгнах с параходче от улица Грьонел, където живея. Както можете да видите, това бе веща преработка на легендата за аргонавтите. Към полунощ на улица Дьо Ла Пе строших няколко витрини на бижутерийни магазини. Арестуваха ме твърде грубо и ме затвориха в тъмница под предлог, че съм задигнал различни златни предмети, които всъщност представляваха златното руно — цел на моята антиопея. Съдия-следователят нищо не разбира от амфиония и ще бъда осъден, ако вие не се намесите. Знаете, че съм велик артист. Разгласете го и ме освободете.“

Тъй като не можех нищо да направя за барон Д'Ормезан, пък и не обичам да си имам вземане-даване с правосъдието, дори не му отговорих.

[1] Син на Зевс и Антиопа, поет и музикант, който построил стените на Тива; камъните сами се редели под звуците на неговата лира. — Б.пр. ↑

[2] За отечеството (лат.). — Б.пр. ↑

[3] Исторически паметник в Париж. Съществува от 1670 г., когато Луи XIV превърнал един свой дворец в приют за офицери и войници, пострадали от войните. Църквата завършва с купол, където през 1840 г. са били положени тленните останки на Наполеон, а по-късно и тези на много маршали на Франция. — Б.пр. ↑

[4] Старинното име на Париж. — Б.пр. ↑

[5] Голяма френска банка. — Б.пр. ↑

[6] Голяма френска банка. — Б.пр. ↑

[7] Голяма френска банка. — Б.пр. ↑

2. ХУБАВ ФИЛМ

— На чия съвест не тежи някое престъпление? — запита барон Д'Ормезан. — Що се отнася до моите, те са неизброими. Извършил съм няколко, които са ми донесли немалко пари. И ако днес не съм милионер, вината е в апетита, а не в задръжките ми.

През 1901 бях основал с неколцина приятели „Кинематографична международна компания“, която наричахме съкратено КМК. Целта ни бе да създадем особено интересни филми и после да ги прожектираме в главните градове на Европа и Америка. Програмата ни беше много издържана. Благодарение на издайничеството на един камериер успяхме да се сдобием с интересната сцена, представлява ставането от сън на президента на републиката. Заснехме също и раждането на албанския княз. От друга страна, подкупихме със злато няколко султански служители и за винаги запечатахме върху лента в нейното движение внушителната трагедия, когато великият везир Мелек Паша, след сърцераздирателно прощаване с жените и децата си на терасата на своята къща в Пера изпи пагубното кафе по нареждане на своя повелител.

Липсваше ни картина на престъпление. Ала часът на едно злодеяние не се знае предварително и престъпниците рядко действат открито.

Отказвайки се да се доберем със законни средства до зрелището на някое покушение, решихме сами да го устроим в една наета в Отьой вила. Отначало замисляхме да привикаме актьори, които мимически да изобразят липсващото ни престъпление, но щяхме да заблудим бъдещите си зрители, предлагайки им недостоверни сцени, несъвместими с обичая ни да запечатваме на лентата само действителни случки; пък и не можехме да се задоволим просто с театрална игра, колкото и свършена да е тя. Хрумна ни и друго — да теглим жребий кой от нас да се жертва и да извърши престъплението, което апаратът да заснеме. Ала подобни изгледи никому не се нравеха.

Така или иначе, ние бяхме дружество от почтени хора и никой не държеше да си загуби честта, дори и с търговска цел.

Една нощ се притаихме в засада зад ъгъла на безлюдната улица, близо до наетата от нас вила. Бяхме шестима, всички въоръжени с револвери. Мина някаква млада двойка. Бяха мъж и жена, чиито изискани облекла ни се сториха съвсем подходяща и интересна подробност за сензационно убийство. Тихомълком се хвърлихме върху двамината, вързахме ги и ги пренесохме във вилата. Там оставихме един от нас да ги пази. Върнахме се, отново застанахме в засада и когато мина някакъв господин с бели бакенбарди и във вечерно облекло, го пресрещнахме и го завлякохме във вилата въпреки съпротивата му. При вида на револверите виковете му заглъхнаха, а от храбростта му не остана и помен. Операторът нагласи апарата си, създаде подходящо осветление и зачака, готов да заснеме престъплението. Четирима от нас се изправиха до оператора и насочиха револверите си към тримата пленници. Момъкът и младата жена бяха припаднали. Аз ги съблякох с трогателна грижовност. Свалих полата и блузата на младата жена, а момъка оставих по риза. Сетне се обърнах към господина с фрака:

— Господине — казах му аз, — моите приятели и аз не ви желаем никакво зло. Ала изискваме от вас, и то под смъртна заплаха, да убие с камата, която поставяме в нозете ви, този мъж и тази жена. Първо ще се помъчите да ги свестите. Ще внимавате да не ви удушат. Тъй като не са въоръжени, няма съмнение, че ще се справите с тях.

— Господине — вежливо ми рече бъдещият убиец, — налага се да отстъпя пред насилието. Вече сте се разпоредили и няма да се опитвам да ви разубеждавам от това решение, чиято причина не ми е ясна, но искам от вас едно-единствено благоволение: позволете ми да си сложа маска.

Посъветвахме се и признахме, че и за нас, и за него е по-добре да бъде маскиран. Привързах към лицето му кърпа, на която направих дупки на мястото на очите, и мерзавецът се залови за работа.

Запляска младежа по дланите. Нашият апарат действаше и запечатваше злоещата сцена.

С острието на камата убиецът бодна жертвата си по ръката. Момъкът скочи на крака и с удесеторена от страха сила се хвърли връз гърба на нападателя си. Последва кратка схватка. Младата жена също

се съвзе и се притече на помощ на приятеля си. Ала падна първа, прободена в сърцето. Сетне дойде ред на младежа. Той се свлече с прерязано гърло. Убиецът добре се справи с положението. По време на борбата кърпата му не мръдна. Той остана с нея, докато камерата работеше.

— Доволни ли сте, господа — запита ни той, — и мога ли сега да поправа външния си вид?

Поздравихме го, той си изми ръцете, среса се и изчетка дрехите си. После апаратът спря.

Убиецът изчака да заличим следите от престоя си, защото на другия ден полицията несъмнено щеше да дойде. Излязохме всички вкупом. Убиецът се сбогува с нас като светски човек. Бързаше да се върне в клуба си, защото нямаше съмнение, че след подобно приключение още тази вечер щеше да спечели баснословни суми. Поздравихме комарджията, поблагодарихме му и отидохме да си легнем.

Ето че имаме сензационно престъпление.

То предизвика огромен шум. Жертвите бяха жена на министър от някаква балканска държавица и нейният любовник, син на претендент за короната на княжество в Северна Германия.

Бяхме наели вилата под фалшиво име и за да си няма неприятности, управителят ѝ заяви, че разпознавал наемателя си в лицето на младия княз. Полицията не си отдъхна от работа в продължение на два месеца. Вестниците издадоха специални броеве и тъй като вече бяхме започнали обиколката си, можете да си представите какъв бе успехът ни. Полицията нито за миг не допусна, че предлагаме действителната картина на нашумялото убийство, при все че се бяхме погрижили да го обявим дословно. Публиката обаче не се подлъга. Оказа ни възторжен прием, така че в Европа, както и в Америка, спечелихме достатъчно, за да разпределим шест месеца по-късно между членовете на дружеството сумата от триста четиридесет и две хиляди франка.

Тъй като престъплението бе вдигнало твърде много шум, за да остане безнаказано, в края на краищата полицията задържа някакъв левантинец, който не можа да представи убедително алиби за нощта на

убийството. Въпреки уверенията му, че е невинен, той бе осъден на смърт и екзекутиран. И този път имаме късмет. По щастлива случайност нашият оператор успя да присъства на изпълнението на присъдата, така че с помощта на допълнителната сцена, подобаващо привлекателна за тълпата, прибавихме още малко пипер към спектакъла.

Когато, две години по-късно, поради причини, на които няма да се спирам, дружеството ни бе разтурено, бях получил повече от милион, който изгубих на конни състезания през следващата година.

3. РОМАНТИЧНАТА ПУРА

— Това се случи преди няколко години — ми каза барон Д'Ормезан. — Един приятел ми подари кутия хавански пури и ми ги препоръча, като твърдеше, че били от качеството на онези, без които не можел покойният крал на Англия.

Когато вечерта вдигнах капака, уханието, излъчвано от превъзходните пури, много ме зарадва. Сравних ги с добре подредени торпили в арсенал. Миротворен арсенал! Торпили, изобретени от мечтата, за да воюват със сукката! После, след като нежно взех една от пурите, намерих, че сравнението ми с торпили е неточно. Тя приличаше по-скоро на негърски пръст и станиоловата халка подхранваше илюзията, на която ме навеждаше хубавият кафяв цвят. Внимателно рязах пурата, запалих я и засмуках блажено ухания дим.

След няколко мига усетих в устата си само неприятен вкус и ми се стори, че димът на пурата мирише на обгоряла хартия.

„Като че ли кралят на Англия е имал по-малко изискан вкус за тютюни, отколкото бих предположил — рекох си аз. — В края на краищата възможно е тъй разпространеното в наши дни измамничество да не е пощадило дори устата и гърлото на Едуард VII. Всичко си отива. Вече няма начин дори да изпушиш хубава пура.“

Сбърчвайки лице, престанах да пуша моята, която определено миришеше на опърлен картон. Разгледах я за миг, като си мислех:

„Откакто американците владеят Куба, благосъстоянието на острова може да е нараснало, но пурите вече не ги бива. Тези янки несъмнено са приложили в тютюневите плантации методите на съвременното земеделие, а работничките, които свиват ръчно цигарите, навярно са били заместени с машини. Всичко това може би е икономично и бързо, но е за сметка на пурите. А пурата, която сега се опитам да изпуша, ми дава пълно основание да вярвам, че в тази работа имат пръст подправячи и че стари вестници, потопени в

никотин, заместват понастоящем тютюневите листа в хаванските фабрики.“

Бях стигнал дотук в разсъжденията си и разгънах пурата, за да разгледам съставките, от които бе направена. Не останах особено изненадан, когато открих в нея книжно свитъче, разположено така, че да не пречи на пурата да гори. Побързах да го развия. То съдържаше лист хартия, обвиващ, сякаш за да го предпази, затворено пликче със следния адрес на испански:

СЕНЬОР ДОН ХОСЕ УРТАДО И БАРАЛ

УЛИЦА ДЕ ЛОС АНХЕЛЕС

ХАВАНА

Върху листчето, чийто горен ръб бе леко обгорял, аз смаяно прочетох няколко реда, написани с женски почерк на испански. Ето ги в превод:

„Затворена против волята си в манастира «Мерсед», моля добрия християнин, комуто хрумне да провери от какво е направена тази лоша пура, да изпрати на адреса приложеното тук писмо.“

Изненадан и силно развълнуван, взех шапката си, подписах се като подател на гърба на плика, за да се върне пратката, в случай че не стигне до предназначението си, и отидох да пусна писмото. После се върнах у дома и запалих втора пура. Беше превъзходна, както и всички останали. Приятелят ми не се бе излъгал. Кралят на Англия бе добър познавач на хаванските тютюни.

Пет-шест месеца по-късно вече бях забравил за това романтично произшествие, когато един ден ми известиха за посещението на негър и негърка, твърде добре облечени, които настоятелно ме молеха да ги приема, добавяйки, че не ги познавам и името им навярно нищо няма да ми говори.

И така, твърде озадачен влязох в салона, където бяха въвели екзотичната двойка.

Чернокожият господин непринудено се представи, изразявайки се на съвсем разбираем френски:

— Аз съм — каза ми той — Дон Хосе Уртадо и Барал...

— Как? Нима сте вие? — провикнах се аз силно изненадан, припомняйки си внезапно историята с пурата.

Трябва обаче да призная, че никога не би ми хрумнало, че хаванският Ромео и неговата Жулиета биха могли да бъдат негри.

Дон Хосе Уртадо и Барал любезно отвърна:

— Аз съм.

И представяйки ми своята спътница, добави:

— Това е жена ми. Зае това място в живота ми благодарение на вашата любезност, защото безмилостни родители я бяха затворили в манастир, където монахините по цял ден свиват пури, предназначени предимно за папския и английския дворец.

Не можех да се начудя. Уртадо и Барал продължи:

— И двамата принадлежим към богати чернокожи семейства. В Куба има доста такива. Но ще повярвате ли, расовите предразсъдъци съществуват и при негрите, както при белите. Родителите на моята Долорес желаеха тя на всяка цена да се омъжи за бял. Искаха за зет някой янки и отчаяни от твърдото ѝ решение да се омъжи за мен, уредиха да бъде затворена при най-строга тайна в манастира „Мерсед“.

Не знаех как да открия Долорес, бях обезсърчен и готов да се самоубия, когато писмото, което вие сте имали добрината да изпратите по пощата, ми възвърна смелостта. Отвялякох годеницата си и впоследствие тя стана моя жена...

При това, господине, ние положително щяхме да се покажем твърде непризнателни, ако не бяхме избрали за цел на сватбеното си пътешествие Париж, където наш дълг бе да дойдем и да ви поблагодарим.

Аз ръководя една от най-големите фабрики за пури в Хавана и в желанието си да ви обезщетя за лошата пура, която сте изпушили по наша вина, два пъти годишно ще ви изпращам запас от първокласни пури и изчаквах единствено да проуча вашите вкусове, за да ви изпратя първия колет.

Дон Хосе бе научил френски в Ню Орлеан, а жена му говореше без акцент, тъй като бе отраснала във Франция...

След известно време младите герои на това романтично приключение се завърнаха в Хавана. Трябва да добавя, че дали от неблагодарност, дали защото скоро се бе разочаровал от брака си, Дон Хосе Уртадо и Барал така и не ми достави обещаните пури...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.